
Het Nationaal Programma Ouderenzorg ‘op stoom’; bundelen, verspreiden en invoeren van de opbrengsten

Auteurs: Pim van Aken

In 2013 heeft Betty Meijboom in dit tijdschrift een overzicht gegeven van de opzet en doelstellingen van het Nationaal Programma Ouderenzorg (NPO) en de verschillende onderzoeken vanuit acht centra die beogen de zorg, het welzijn en het wonen van ouderen met een verhoogd risico op functieverlies en verminderde zelfredzaamheid te verbeteren [¹]. Centraal staat daarbij het ontwikkelen van een samenhangend zorgaanbod dat (beter) inhaakt op de individuele behoeften van ouderen in een kwetsbare positie. Nu, twee jaar later, komen de resultaten van onderzoeks- en transitieprojecten geleidelijk beschikbaar. In dit nummer worden de resultaten van vier projecten beschreven.

38.000 ouderen en 4.000 mantelzorgers in een database

Om vast te kunnen stellen of de zorg voor ouderen is verbeterd, is binnen het NPO een uniforme vragenlijst opgesteld. Met deze vragenlijst worden gegevens over kwaliteit van leven, zelfredzaamheid, zorggebruik en belasting van mantelzorgers verzameld. Voor alle projecten binnen het programma wordt deze vragenlijst gehanteerd, zodat ervaringen uit heel Nederland verzameld worden. Het TOPICSD-MDS Consortium heeft de gegevens van 38.000 ouderen en 4.000 mantelzorgers samengebracht in een landelijke database. Sinds begin 2014 is deze database, die zich leent voor tal van interessante analyses en vergelijkingen van projecten, opengesteld voor wetenschappelijk onderzoek. Totstandkoming van grote datasets zoals TOPICS-MDS vereist standaardisatie van het meten van de uitkomsten. De succesvolle integratie van de TOPICS-MDS vragenlijsten in de NPO-projecten onderstreept de haalbaarheid van het genereren van grote gestandaardiseerde datasets afkomstig uit verschillende studieprotocollen. TOPICS-MDS is een belangrijke aanwinst voor toekomstige onderzoekprojecten op het gebied van ouderenzorg (zoals Memorabel, een ZonMw-onderzoeksprogramma dat onderdeel is van het Deltaplan Dementie) en kan als monitoringinstrument worden gebruikt van gezondheid en welzijn van ouderen in een kwetsbare positie.

Opbrengsten van het NPO

In het eerste artikel in dit themanummer geven van den Brink et al. een overzicht van de stand van zaken omtrent TOPICS-MDS. Naast de ervaringen die met het opzetten van de database zijn opgedaan, zijn er andere opbrengsten van het NPO te melden. Bijvoorbeeld het tot stand komen van nieuwe kennis, zoals in het artikel van Schafour et al. over kwetsbaarheid bij ouderen met een verstandelijke beperking. Of in de vorm van ontwikkeling van nieuwe samenwerkingsverbanden, zoals in het artikel van Everink et al. een route die kan zorgen voor coördinatie en continuïteit in de geriatrische revalidatie. Opbrengsten zijn ook nieuwe ervaringen bij het voorspellen van functieverlies zoals beschreven in het artikel van Suijker et al. Van andere NPO-projecten die in de fase van afronding zijn, worden op korte termijn resultaten verwacht. Daarmee is in de afgelopen tijd een stevig kennisfundament voor de zorg en ondersteuning van ouderen in een kwetsbare positie gecreëerd. Hiermee komen – naar verwachting – handvatten beschikbaar voor het houden van regie over het eigen leven.

Het veld aan zet

Het is nu aan partijen in het veld om de ontwikkelde innovaties en *good practices*, zowel van NPO-projecten als van andere initiatieven, breed toepasbaar te maken en voor structurele bekostiging te zorgen. De huidige inspanningen van het NPO zijn daarom gericht op het bundelen, verspreiden en invoeren van de projectresultaten van het programma. Ook wordt ingezet op het borgen van de randvoorwaarden van het NPO, zoals ouderenparticipatie, regionale samenwerking en het werken volgens een kwaliteits- en innovatiecyclus. Oftewel meten wat je doet en daarop anticiperen. Evenals in de afgelopen jaren spelen de acht NPO-netwerken hierbij een cruciale rol. Deze samenwerkingsverbanden van organisaties die actief betrokken zijn bij de zorg en het welzijn van ouderen in een kwetsbare positie, dienen de regierol te vervullen zodat samen met de gemeenten en zorgverzekeraars de zorg wordt georganiseerd die aansluit bij de behoeften van deze ouderen.

Platform BeterOud

Vanuit het NPO wordt ingezet op bundeling van informatie en van resultaten van projecten die zich in een vergelijkbare situatie bevinden. Informatie uit projecten op het terrein van herstellzorg, vroegsignalering, ICT/e-health en zorgplannen is samengevoegd. Op dit moment worden nadere analyses verricht die erop gericht zijn de gebundelde kennis te verwerken in richtlijnen en protocollen. Voor de verspreiding van de NPO-opbrengsten wordt vanaf komend voorjaar gebruikgemaakt van het platform *BeterOud*. Op dit platform kan iedereen die de zorg en het welzijn van ouderen wil vernieuwen, kennis, advies, werkwijzen, tools en ervaringen vinden van projecten van binnen en buiten het NPO. Voor de verrijking van kennis tot praktische handvatten worden werkplaatsen georganiseerd. Voor het invoeren van opbrengsten organiseert BeterOud leergemeenschappen. Daarin werken professionals in de ouderenzorg lokaal aan de oplossing van problemen rond thema's zoals wijkgericht werken, vroegsignalering en transmurale samenwerking. Deze activiteiten worden begeleid door een consortium van Vilans, CBO en Movisie.

Visie en veranderagenda Krachtig Ouder Worden

BeterOud steunt op de collectief gedragen visie en veranderagenda Krachtig Ouder Worden. Deze is in 2015 opgesteld door een breed palet aan partijen vanuit wonen, welzijn en zorg, onder begeleiding van adviesbureau BeBright. Enkele honderden individuen en organisaties betrokken bij de innovatie van zorg, welzijn en wonen van ouderen in een kwetsbare positie hebben hun visie en ambities gedeeld. Partijen die tot nu toe geen rol hadden binnen het NPO, zoals financiële dienstverleners en leveranciers van innovatieve diensten en producten, zijn door dit traject verbonden met partijen die reeds langer deel uitmaken van het NPO.

De gezamenlijke visie en veranderagenda dienen een aantal doelen. Zij verbinden perspectieven van alle partijen die zich met zorg, welzijn en wonen van ouderen in een kwetsbare positie bezighouden en bepalen de koers voor deze voorzieningen. Zij bouwen voort op de leidende principes die bij de start van het NPO zijn vastgelegd, te weten zeggenschap, menswaardigheid, kwaliteit en doelmatigheid, wederkerigheid en zingeving. De veranderagenda vertaalt deze principes in vijf thema's waarin betrokken partijen de komende jaren willen investeren om de kwaliteit van leven van ouderen in een kwetsbare positie te verbeteren. Deze sleutels zijn eigen kracht, voorzorg, maatwerk, samenhang en innovatiekracht. De veranderagenda illustreert deze sleutels aan de hand van de meest kansrijke projecten binnen en buiten het NPO. De ambitie om een bijdrage te leveren aan de kwaliteit van leven van zoveel mogelijk ouderen in een kwetsbare positie, krijgt vorm in het ambitieuze doel dat luidt: in 2025 geeft 90 % van de ouderen in een kwetsbare positie in Nederland de ervaren kwaliteit van leven een ruime voldoende.

Ten slotte plaatst de visie de ervaringen die binnen het NPO zijn opgedaan in een landelijke context en vormt zij het kader voor een landelijke veranderagenda. Deze veranderagenda bevat de kansrijke projecten van binnen en buiten het NPO die helpen de toekomstvisie waar te maken. Eerder genoemd platform BeterOud ondersteunt vervolgens de toepassing hiervan in de praktijk.

Bestuurlijk draagvlak

Om daadwerkelijke veranderingen in zorg, welzijn en wonen voor ouderen in een kwetsbare positie te kunnen bereiken, is het nodig dat er ook een bestuurlijk draagvlak bestaat. Daarvoor worden in de komende tijd diverse organisaties, die zelf concreet hun voordeel kunnen doen met de beschikbare kennis en ervaring, gevraagd de handschoen op te nemen en (mede) uitvoering te geven aan de opgestelde agenda.

Nu er in de afgelopen jaren, mede door het NPO, een beweging in de ouderenzorg op gang is gebracht, is het van groot belang dat de resultaten daarvan worden gebruikt voor verdere verbetering en optimalisatie van de ouderenzorg. Zodat krachtig ouder worden voor zoveel mogelijk ouderen in een kwetsbare positie een realiteit wordt.

Auteurs

Pim van Aken

Vicevoorzitter ZonMw-commissie NPO,

Den Haag

Email: pimvanaken@gmail.com

Literatuurlijst

1. Meijboom-de Jong B. Welzijn en zorg voor kwetsbare ouderen: het Nationaal Programma Ouderen (NPO). Tijdschr Gerontol Geriatr. 2013;4447-9. 10.1007/s12439-013-0009-5